

DOCUMENT DE DEFINICIÓ I FUNCIONS DELS EAP*

* Arran del procés de reestructuració dels actuals Serveis Educatius catalans, el Departament d'Educació va crear a finals dels cursos escolars 03/04 diferents comissions de treball amb els col·lectius professionals implicats en dit procés. Una d'aquestes comissions va ser la integrada pels professionals dels EAP, Inspecció i la DGOIE. Com a col·lectiu, els EAP van decidir participar a la mateixa a partir de les estructures de coordinació que en aquell moment existien: l'ACPEAP i la recent creada Junta de Directors/es d'EAP. Aquesta proposta va ser acceptada per la DGOIE, i s'incorporaren a la comissió dos representats de cadascuna de les dues estructures.

Des de les primeres sessions de treball fins a l'actualitat, en el si d'aquesta comissió de treball s'han tractat diferents temes relacionats amb l'exercici professional i amb els equips: s'han clarificat els àmbits i línies de treball entre els EAP i els psicopedagogs de centre, s'ha redactat una proposta d'ampliació de professionals als equips, s'ha consensuat un pla de formació, s'ha plantejat la relació professional entre els EAP i els assessors LIC..., i s'han actualitzat les funcions dels equips a partir del que disposa el Decret de Serveis Educatius del 94. Aquesta última tasca va centrar gran part del treball de la comissió durant els primers mesos de treball conjunt.

La concreció del document que ara es publica, lliurat a la DGOIE en data de 21 de desembre de 2004 per al seu debat en el marc de la comissió de treball EAP/DGOIE, és el resultat d'un important procés de treball intern dels equips en la reconceptualització de la seva pràctica professional. Representa l'anàlisi que de la pròpia pràctica professional vam realitzar els EAP durant el primer trimestre del curs 04/05, i que acabà en la redacció del "Document de Definició i Funcions dels EAP".

Ferran Sentís Vayreda, Joan Serra Capallera (ACPEAP)
Anna Farré Riba, Julio Aviñoa Pérez (Junta de Directors)

INTRODUCCIÓ

De l'ordre de 20 de maig de 1983, en la que es feia pública la creació dels EAP i s'establien les seves funcions, i la seva posterior regulació definitiva en la Resolució anomenada *Línies bàsiques d'actuació dels EAP* publicada el juliol de 1984, fins a l'actual *Document de Definició i Funcions dels EAP* consensuat pel col·lectiu professional aquest hivern, tant el sistema educatiu català com la pròpia pràctica professional dels EAP han sofert un important procés de transformació.

La definitiva universalització del dret a l'educació, el reconeixement del paper capdral de l'escola pública en la formació de les capes més joves de la població, la progressiva incorporació als centres escolars catalans d'alumnes que provenen d'altres sistemes educatius amb nivells d'escolarització prou disperss, la reforma dels sistema educatiu que va suposar l'aplicació de la LOGSE i el consegüent allargament de l'escolarització obligatòria fins als 16 anys, són alguns dels indicadors de l'evolució que ha sofert, durant aquests més de vint anys de funcionament dels EAP, l'escola catalana. Paral·lelament a aquests, hem assistit, durant aquest anys, a la implantació d'un model d'escolarització basat en la "integració" dels alumnes amb discapacitats específiques al sistema educatiu ordinari com a fórmula de superació de la divisió o doble via d'escolarització, entre ordinari i especial, que venia condicionant el sistema educatiu català fins ben entrada la dècada dels vuitanta del segle passat.

En aquell moment, el repte que va suposar l'aplicació de la Llei d'Integració Social del Minusvàlid (LISMI) va condicionar de manera molt significativa les funcions dels EAP, determinant, alhora, la seva dependència orgànica al Servei d'Educació Especial de la DG d'Ensenyament Primari. Amb tot, l'orientació de

les funcions dels equips cap a una intervenció que prioritza amb alumnes amb necessitats educatives especials coexistia amb una visió més amplia i no restringida del seu paper a l'entramat educatiu. Així, els EAP eren definits com "*instruments que han de contribuir, des d'una perspectiva multiprofessional i en estreta col·laboració amb els claustres de professors, a la necessària prevenció educativa i a un millor desenvolupament del procés educatiu i de la renovació pedagògica*", alhora que es considerava que "*la funció última del treball d'assessorament i ajuda tècnica que compet als EAP és aconseguir la millora de la qualitat del treball del mestre com a element fonamental de la renovació pedagògica*" (Línies bàsiques d'actuació dels EAP). S'establien els marcs generals d'intervenció i es considerava als EAP com un equip de suport clarament orientat a la millora qualitativa del sistema educatiu. L'assessorament psicopedagògic caracteritzava la seva pràctica professional, i s'entien com equips de referència pels centres escolars i sectoritzats al territori. Alhora, les diferents tradicions i/o orientacions presents aquells anys en els àmbits de la psicologia, la pedagogia o la pràctica escolar, acabaren configurant el seu exercici professional: des de la incorporació dels supòsits teòrics i pràctics dels Equips Sociopsicopedagògics Municipals creats a la dècada del setanta, fins a les primeres formulacions del treball psicopedagògic en els àmbits escolars, passant per línies de treball dels SOEV o dels Equips Multiprofessionals. Un aiguabarreig de pràctiques i cultures professionals que coexistiren per a donar forma a la intervenció dels EAP.

Des d'aquest primer enfocament global i preventiu de la intervenció psicopedagògica i de l'assessorament dirigit als docents i a la institució escolar –en els aspectes organitzatius, de definició de la funció i les pràctiques del mestres d'Educació Especial, en aspectes curriculars i metodològics...-, hem vist que

els EAP van contribuir molt significativament en el desenvolupament i millora pedagògica de l'escola, així com en els processos d'integració escolar i d'atenció educativa individualitzada de l'alumnat amb necessitats educatives especials.

Amb la publicació del **Decret dels Serveis Educatius** de 1994, moment en el que es revisen les funcions dels equips, es passà a prioritzar la funció "*d'identificació i avaluació de l'alumnat amb necessitats educatives especials*". És aquest un canvi d'orientació altament significatiu, tant a nivell conceptual del que s'entén ha d'ésser la pràctica psicopedagògica pública, com d'incidència en l'exercici professional dels equips. Al prioritzar i dotar de més rellevància a les funcions i actuacions adreçades específicament a l'alumnat amb discapacitats o amb més dificultats per l'aprenentatge, en detriment d'una intervenció més global i de suport al professorat per a la millora dels processos d'ensenyament i aprenentatge, es situà a un segon pla la intervenció assessora sobre els sistemes dins de la institució, aquelles que poden ser més preventives de disfuncions i de fracàs del sistema per garantir millors i majors competències amb l'alumnat. Aquest enfocament de les funcions dels EAP ha portat, en aquests darrers deu anys, a un model d'intervenció en el que estan prevalent les actuacions de caràcter assistencial centrades en la identificació i avaluació de l'alumne/a, i especialitzat en les seves necessitats educatives específiques o especials; en la col·laboració en l'elaboració de les adaptacions curriculars individualitzades i ocupada en vèncer les dificultats que suposa la coordinació de les actuacions dels diferents serveis i professionals del territori que hi intervenen.

No és d'estranyar doncs que s'hagi produït una quasi total identificació dels EAP com equips exclusivament vinculats a l'educació especial, i a la resposta –molts de cops de caràcter merament administratiu- a les necessitats de determinats alumnes en termes clarament individuals. No és d'estranyar, tampoc, que el gruix de les demandes s'orientin en aquesta direcció.

Tant allò que s'estableix en les **Línies bàsiques d'actuació dels EAP** del 84, com en el que es marca com a prioritari en el **Decret de Serveis Educatius** del 94, poden ésser orientacions totalment complementàries, i a la pràctica durant molts anys ho han estat, ens caldria preguntar si ara ho són en igual mesura, i de no ser així caldria preguntar-nos pels motius del canvi.

Des dels equips es té tot sovint la percepció que són dos discursos que es solapen en una clara indefinició, però que el que predomina tant a nivell de l'administració com en les demandes de molts centres és la idea que la intervenció de l'EAP està directament –i quasi de manera exclusiva- relacionada amb els alumnes amb dificultats. És aquesta una idea que ens posiciona i que ens defineix professionalment –i que a més ens dona raó d'existir com a equips-. En aquesta línia s'especialitza als EAP i es diferencia d'altres serveis. En aquesta línia els EAP perdem molt del que vam ser i del que podríem continuar essent. Plantejats només com equips per a l'educació especial, la nostra pràctica professional es delimita, i s'entra en un pou de confusions on tot és possible, i on les demandes es multipliquen en tant que es multipliquen les casuístiques.

Un clar exemple el podem trobar en les instruccions d'inici de curs sobre el funcionament dels centres educatius, en les quals no es potencia clarament la nostra funció assessora i de col·laboració en temes concrets on des de la psicopedagogia es pot aportar elements valuosos de treball, fora del que és la intervenció

amb l'alumnat amb nee.

Tampoc s'ha fet pales l'interès per ubicar als professionals dels equips en un rol i espai d'assessorament ben definit en relació als centres educatius ni als serveis del sector, al marge de la funció més administrativa dels dictàmens i processos d'escolarització. Únicament es contempla de forma clara, i això recentment, la nostra participació en les comissions d'atenció a la diversitat.

Alguns arguments de pes, però, sustenten l'actual visió que es té dels equips i de les funcions prioritàries que aquests han de realitzar. Són arguments estretament vinculats a la situació d'incertesa i de dificultats que viuen els centres i el professorat – especialment a l'educació secundària- com a resultat tant de l'aplicació de la LOGSE a partir dels 90, com dels canvis profunds que s'estan vivint a nivell d'estructures socials, familiars i laborals, o la incorporació d'alumnat immigrant als centres escolars, i que està forçant una visió fonamentalment assistencial, tant per part de l'administració educativa com dels centres, de la nostra intervenció assessora:

- major detecció i identificació d'alumnes amb discapacitats i problemes greus d'aprenentatge, de conducta i d'altres tipus de dificultats.
- aparició de situacions de conflictes greus de relació i convivència a l'aula i centre –cicle superior de primària i secundària –
- diversitat de necessitats educatives entre l'alumnat i de nivell d'aprenentatges i competències –especialment a la secundària-
- dificultats en els centres per poder contenir i treballar amb una part de l'alumnat que manifesta desinterès i rebuig pel que li ofereix el sistema educatiu

Altres qüestions a tenir en compte també:

- la presència de la figura del professor/a de psicologia o pedagogia als IES sense funcions ben definides i sovint en situació de competència amb el professional de l'EAP
- pressions i demandes dels centres per a que es donin respostes individuals i centrades amb l'alumne/a problemàtic o amb dificultats.
- proposta i aplicació de respostes bàsicament organitzatives i/o d'exclusió en agrupaments o unitats específiques externes, però sovint sense anar acompanyades d'altres mesures adequades de caire metodològic i pedagògic.
- incorporació al sistema educatiu d'infants i joves immigrants, de vegades amb altres dificultats o necessitats no necessàriament associades al desconeixement de la llengua

Totes aquestes qüestions, entre d'altres, creiem que han condicionat clarament una concepció - des de l'administració i des de molts centres educatius- en els darrers anys de que els EAP han de ser útils i eficaços i això s'entén en paràmetres de immediatesa i d'assistència, i de resoldre, abans de res, el problema o la situació que presenta l'alumne en concret.

Aquests dos paràmetres apuntats, el de la "immediatesa" i el d' "assistència", estan condicionant la tasca professional dels equips en dos direccions confluents, i que podríem anomenar com la del "desconcert", i la de la "saturació":

desconcertats, per la diversitat de tasques que sovint

hem de realitzar i que ens demanden els centres i l'administració. Han anat en augment i algunes d'elles no estan definides ni contemplades en les nostres funcions. Les necessitats dels centres sovint passen per resoldre situacions concretes que presenten alumnes en concret. De vegades no hi ha temps ni l'espai o bé no es contempla poder col·laborar i assessorar en l'anàlisi de les necessitats i en la concreció i elaboració d'actuacions i d'accions de caire pedagògic que ajudin a prevenir o atendre de manera global les diferents problemàtiques. saturats, perquè sovint no tenim prou temps per entendre i treballar amb la màxima eficàcia professional els diferents encàrrecs, acords i actuacions. Des de l'administració educativa i la inspecció, cada cop més han anat demanant als EAP intervencions, documentació i tràmits administratius i burocràtics, els quals ens resta temps per a realitzar els compromisos consensuats amb els centres. Tot això s'agreuja perquè no hi ha –en la majoria dels equips– una provisió adequada de professionals per atendre les necessitats i les demandes del sector.

L'esperit que impregna l'actual document, així com la voluntat de plantejar-lo com un document de redefinició dels EAP i de les seves funcions, s'inscriu en el paràmetre que hem anat apuntant. Respon també a la voluntat, posada de manifest des del col·lectiu professional aquests darrers anys, de cercar noves vies de futur que connectin de nou allò que és nuclear en la nostra professió amb les noves necessitats i exigències de les institucions educatives i de l'entramat socioeducatiu de les comunitats de referència dels equips.

En aquesta línia, el *Document de Definició i Funcions dels EAP* intenta recollir algunes de les qüestions que avui són presents tant en l'exercici de la nostra pràctica professional, com en el "corpus" conceptual. Tenim clar que hi ha moltes coses, en les funcions i en la intervenció que fem, que no han de canviar, que les hem de continuar fent. Però també pensem que cal matisar alguns aspectes i introduir elements nous que s'ajustin més als moments actuals.

En aquest document de treball hem intentat recollir allò que hem cregut bàsic i que ja ha estat escrit en diferents moments i escrits: línies bàsiques dels EAP del 1984, decret de SSEE del 1994, document marc dels EAP de l'ACPEAP. Hem recuperat de manera molt intencionada la funció assessora que se'ns explicitava molt clarament l'any 84 i que poc a poc ha anat substituint-se de manera molt evident per funcions molt vinculades a l'educació especial i a funcions administratives. Incorporarem la idea de la inclusió escolar i social, entenent aquesta com una de les fites professionals que no podem deixar d'explicitar i de treballar-hi en aquesta direcció.

Hem afegit de nou la dimensió social i comunitària en la nostra intervenció, així com el pes que tindrà la contextualització en el territori concret d'intervenció de cada EAP. Aquests aspectes estan molt vinculats a tot el treball que ja fem en relació a la coordinació amb les xarxes de serveis i a la nova reorganització dels EAP en els Serveis Educatius Integrats amb competències cada cop més amplies per part dels municipis.

Pensem que els EAP no ens podem convertir només en equips d'avaluació i valoració de discapacitats de l'alumnat que requereix d'una atenció i de recursos específics, ans al contrari, si

la idea de la nova escola ens porta concebre-la com a una escola on tothom tingui cabuda, cal més que mai, ajudar i col·laborar, conjuntament amb d'altres agents educatius, al professorat i a tota la comunitat educativa a construir aquesta nova escola, des dels elements més amplis i globals als més petits i concrets.

Finalment, i dins aquest marc de redefinició apuntat, considerem convenient fer esment de quatre grans qüestions que avui ens permeten pensar en el futur i començar a dissenyar-lo. Aquestes quatre qüestions fan referència a la identificació i valoració de les necessitats educatives especials, a les noves demandes socials als serveis públics, a l'actual procés de descentralització de serveis endegat des de l'actual govern autonòmic i a la creació de la nova estructura de serveis educatius integrats. A continuació passarem a desplegar cadascun d'aquests punts, en tant que considerem són fonamentals en el moment d'explicitar el perquè de l'actual proposta de definició i funcions dels EAP.

[a] La identificació i valoració de les necessitats educatives especials en aquests darrers anys, i en especial a partir de la definició de l'Associació Americana sobre el Retard Mental del 1992, ha sofert una profunda revisió i reformulació, tant conceptual com en relació a la resposta educativa, i que afecta de manera molt significativa les següents consideracions:

- el propi concepte de necessitats educatives especials,
 - la consideració de la naturalesa interactiva i contextual de les nee,
 - la seva identificació i valoració,
 - l'extensió col·lectiva del concepte de necessitats educatives ja no només individual i
 - la pròpia intervenció psicopedagògica.
- El concepte de necessitats educatives especials: s'amplia el concepte a l'emfasitzar els aspectes no estrictament escolars de les necessitats educatives tot sovint no contemplats en el currículum preestablert. S'entenen les necessitats escolars com a formant part de les necessitats educatives, però no esgotant aquestes. Circumscriu les necessitats educatives en un ampli ventall d'àmbits socials i relacionals –entre els quals l'escolar, però no només– donar-les-hi resposta comporta reconèixer les potencialitats educatives d'altres agents i institucions de la comunitat.
 - La naturalesa interactiva i contextual de les nee: s'entén que les nee no són un tret característic de l'individu, sinó l'expressió de la interacció entre una persona amb característiques intel·lectuals determinades i els contextos on es desenvolupa. El desenvolupament dels alumnes, és doncs entès com el resultat de la interacció de l'individu amb els adults i el company en els diversos contextos de vida: la família, l'escola i la comunitat.
 - La identificació i valoració: la identificació i valoració de les nee dels alumnes no pot només contemplar l'individu i intervenir-hi, sinó que ha de plantejar també l'avaluació de l'ambient en el que està immers i intervenir en aquest. S'amplien doncs els àmbits de valoració –ja no són només els estrictament escolars– i els d'intervenció –abasten i inclouen els diferents contextos de vida–.
 - Tots els alumnes: la revisió del concepte de necessitats educatives porta associat implícitament la translació d'una perspectiva "assistencial-individual" o una perspectiva de "construcció conjunta-social", amb el que això suposa de

passar d'una intervenció centrada en la casuística concreta (sense excloure aquesta sempre que sigui necessari) a una intervenció centrada en la totalitat dels alumnes i en els contextos educatius (escolars o no) d'aquests.

- La intervenció psicopedagògica dels EAP: la intervenció en els contextos educatius (d'aprenentatge) centren, per tant la intervenció dels EAP. És aquesta una intervenció que es caracteritza per la col·laboració amb els subjectes que intervenen –interactuen, realitzen activitats conjuntes, interactivitat– en els contextos d'aprenentatge. La seva és una intervenció que ha d'afavorir la competència i potencialitat d'aquells que hi intervenen, partint de la seva competència –bé siguin mestres o pares-. Aquesta intervenció vinculada als contextos demana d'una avaluació i intervenció multidisciplinària. Es dimensionen també els contextos d'intervenció i per tant el nombre d'agents amb els que s'actua. És una intervenció que es centra en els contextos escolars però no només en aquests: tant en allò referit a l'avaluació i intervenció, com en allò referit a la coordinació i col·laboració amb altres serveis, institucions o agents vinculats a l'educació o a la salut.

[b] Els profunds canvis socials que estem vivint, els quals afecten tant a l'esfera personal com social, comporten noves dimensions en relació a l'estructura familiar, a la relació amb el món laboral, a la cohesió social, etc. Són canvis que incideixen en l'estructura clàssica dels serveis públics, atorgant a aquests, fruit de les noves necessitats, funcions que tradicionalment no els eren pròpies. Així, el caràcter més assistencial que caracteritzava els serveis públics en àmbits com l'educatiu o de la salut, està donant pas a noves visions i perspectives que es caracteritzen per:

- el caràcter participat de les prospeccions, planificacions, valoracions i respostes;
- la corresponsabilitat en els processos d'anàlisi, reflexió i actuació;
- l'eficàcia de la intervenció pública mesurada en termes de qualitat i no exclusivament en termes de quantitat (un cop assolida la universalitat de determinats drets la demanda social es centre en la qualitat dels serveis);
- el caràcter dinàmic i canviant de la realitat social, i la pertinent demanda d'estructures d'intervenció dels serveis públics amb marcat caràcter flexible i adaptatiu (amb la consegüent demanda d'autonomia de gestió i planificació per part dels serveis públics)
- la proximitat en la valoració i resposta de les necessitats de la població, cosa que comporta una descentralització dels serveis públics i una major incardinació d'aquests en les estructures pròpies de cada territori;
- la creació d'estructures (xarxes) de col·laboració que afavoreixin l'emergència de les potencialitats dels implicats en els processos d'intervenció (mestres, escola, família, comunitat, d'altres serveis educatius o de salut...);
- la creació de processos compartits a partir dels desplegaments potencials dels que hi intervenen;
- la transversalitat, integralitat i multidisciplinarietat com a característiques del treball dels serveis públics, de la composició dels equips, i de les preses de decisions;
- el control i avaluació per part dels agents de la comunitat de les actuacions que realitzen en el territori els serveis públics.

Cadascuna d'aquestes noves visions i perspectives afecta

de manera important i singular la manera en com s'ha de planificar la intervenció dels EAP com a serveis públics que són. Condiciona clarament la seva estructura de funcionament, les característiques del seu treball com "equip" del sector, les seves funcions, la seva composició, així com els seus plans d'actuació en les institucions educatives, doncs aquestes són el referent bàsic i fonamental de la seva intervenció, en les xarxes de serveis de la comunitat.

[c] L'actual procés de descentralització (municipalització) no pot restar al marge de la configuració de les noves funcions dels EAP. Una major implicació en les estructures municipals implica sens dubte obviar (o abandonar) determinats supòsits de treball dels equips. Per altre banda la doble dependència, de l'administració autonòmica i de l'administració local o comarcal, configura nous reptes en el seu funcionament. És aquest un procés que advoca als EAP a definir-se com a equips que traslladen al territori les grans directius de planificació educativa (per exemple avançar en el model inclusiu) i que les adequen, conjuntament amb altres, a les característiques i necessitats del sector, alhora que traslladen les dinàmiques d'innovació del territori als serveis pertinents de l'administració. Aquests doble procés és d'una gran riquesa, tant a nivell de creació de noves formulacions "conceptuals", com de retroalimentació entre la planificació i la pràctica. Donada la tradició dels EAP, el seu "estar a primera línia" i alhora poder-se allunyar de la realitat més concreta, la seva implicació amb les institucions escolars i amb les institucions i serveis del territori, la seva proximitat a la presa de decisions que es realitzen en els contextos d'aprenentatge (escolar, familiar...), fan que els EAP actualment siguin l'únic equip que pugui garantir la posada en funcionament de les directrius de política educativa que actualment s'estan planificant des del govern autonòmic en aquesta direcció.

[d] La creació d'una nova estructura dels serveis educatius en els Equips Integrats (EI) és considerada des dels professionals que integrem els EAP com a molt positiva, amb tot cal tenir present les següents consideracions:

- la proposta actual advoca per la creació d'una estructura de coordinació, no per la creació d'un nou servei; aquest plantejament ofereix les següents dificultats:
- la coordinació entre serveis amb estructures pròpies i consolidades dificulta, complexifica i burocratitza el treball conjunt;
- no es crea una relació dinàmica sinó una relació mediada a través de les estructures verticals de coordinació;
- no es produeix una nova estructura integrada, sinó la creació d'una estructura que només suma les actuacions de serveis;
- al mantenir l'estructura de serveis independents però coordinats es complexifica enormement la concreció i definició de les funcions que són pròpies d'uns i altres;
- a la pràctica s'estan solapant intervencions (exemple LIC i EAP) i sempre que això passa, passa el següent: es perd eficàcia i els usuaris (escola, mestres, famílies, d'altres serveis...) tenen la sensació de malbaratament de recursos.
- la creació d'un nou servei, ELIC, no aclareix les competències dels diferents professionals, crea importants greuges comparatius a nivell de funcions –qui entoma i qui no la funció assessora, qui realitza i qui no els plans d'intervenció en els sectors, qui valora i qui no la repetició de tal o qual alumne..., per posar exemples més micro i més macro-, crea importants greuges comparatius entre professionals de primera

línia (els EAP) i assessors de centres; crea importants greus comparatius en quan a les característiques de funcionament –horaris, sessions de treball conjunt setmanals, assistència als centres...-. Amb tot hi ha quelcom molt més important: la creació d'un nou servei pot complexificar i enlentir processos.

- des dels EAP s'és partidari de la fusió dels diferents serveis en un sol equip. Un equip que integri professionals diferents, que afavoreixi el treball adaptat i eficaç a les necessitats i característiques dels centres escolars i del territori, que faci del treball intern de l'equip bandera d'eficàcia, simplicitat, desburocratització, solidesa i rapidesa en la presa de decisions. Un sol equip multiprofessional que integri assessors psicopedagògics, formadors i treballadors socials; un equip en el que l'adscripció dels logopedes sigui total i al que paulatinament s'hi vagin incorporant fisioterapeutes (o d'altres professionals segons les necessitats i demandes socials). Un sol equip que no faci de la coordinació entre serveis la raó del seu funcionament sinó la planificació conjunta i consensuada.
- els EAP pensem que tenim un paper altament rellevant en la creació d'aquests nous equips, d'alguna manera la tradició de la intervenció psicopedagògica pública a Catalunya durant aquests darrers 20 anys (amb els seus més i menys com és lògic en un col·lectiu com el nostre) ha passat i ha estat a càrrec només del EAP; reconèixer això és quelcom també molt important.

Fins aquí hem exposat tot un seguit d'argumentacions vinculades a l'exercici de la nostra pràctica professional i que hem intentat recollir en aquest document. Per acabar aquesta llarga introducció voldríem destacar el següent:

El *Document de Definició i Funcions dels EAP* ha estat el resultat d'un important procés de reflexió interna en el si dels diferents equips que configuren l'actual xarxa d'EAP. Així doncs, donada la importància del procés endegat, pensem que recull de manera sintètica, com s'espera d'un document com el present, el pensar del col·lectiu professional. El que s'ha propiciat durant aquests darrers tres mesos ha estat una reflexió sobre la pràctica professional a partir de la pròpia pràctica. Ha estat un procés complex en el que han intervingut diferents agents, des dels professionals dels equips i els seus directors, fins a l'ACPEAP o els companys que actualment constitueixen la junta de directors d'EAP. L'autoria del document és doncs conjunta.

El document té voluntàriament el caràcter de document marc. Cal doncs el seu desplegament en tot allò que fa referència a la concreció laboral del mateix.

Demanam de l'administració la sensibilitat i el criteri necessari per recollir les nostres propostes i dissenyar uns serveis educatius al servei de la qualitat del sistema educatiu, a la vegada que potenciï el desenvolupament personal i professional dels que integrem els EAP.

Definició dels EAP

Els **Equips d'Assessorament i Orientació Psicopedagògica (EAP)**, són serveis de l'administració educativa catalana i referents psicopedagògics i socials per a la comunitat educativa del sector, que donen suport i assessorament tècnic a les institucions escolars i a la comunitat educativa.

Els EAP estan sectoritzats dins la xarxa educativa catalana i, en col·laboració amb els professionals dels centres escolars i altres professionals dels àmbits socioeducatius i de la salut que configuren les xarxes públiques del territori, treballen per a la millora de la qualitat de l'educació, amb la voluntat d'avançar en un model escolar i social inclusiu.

Dins de la xarxa educativa catalana, els EAP conformen, amb altres equips -CRP, LIC, C d'A, CREDA...-, els serveis educatius del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.

Dins la xarxa de serveis educatius del territori, els EAP compten amb una identitat i funcions pròpies que els defineixen:

Tenen una composició **multiprofessional** (psicòlegs, pedagogs, psicopedagogs, treballadors socials) que els configura com equips interdisciplinars. Mitjançant un pla d'actuacions conjunt per als centres i el territori, reflecteixen en els seus objectius i intervencions el seu caràcter col·legiat.

Donada la seva configuració com equip, **el treball conjunt** en el si de l'equip i entre els EAP esdevé l'element bàsic per a la planificació d'intervencions de caràcter coherent i eficaç ajustades a les necessitats socioeducatives del territori.

La seva intervenció es duu a terme fonamentalment en els centres educatius sostinguts amb fons públics i abasta les **diferents etapes educatives**: educació infantil, primària i secundària, tot i que es prioritzen les etapes obligatòries.

La característica principal que identifica l'exercici professional dels seus components i de l'equip és l'**assessorament psicopedagògic i social** en els **diferents àmbits de la comunitat educativa** (alumnes i famílies, centres educatius i sector). Aquest assessorament es duu a terme en un **marc de col·laboració** amb els diferents professionals dels centres educatius i/o de les xarxes de professionals dels serveis de la comunitat.

La intervenció social i psicopedagògica ha de potenciar la participació de les persones (alumnes, professors, famílies, altres professionals...), per tal de propiciar dinàmiques que afavoreixin l'eficàcia i la competència personal i professional dels diferents agents educatius.

Els professionals dels EAP són **assessors externs** als centres educatius; el nucli majoritari de les seves intervencions es situa en els centres, però en estreta relació amb els serveis i professionals del sector.

En els centres educatius es duu a terme una intervenció institucional, amb l'atenció sistemàtica d'uns professionals de referència i amb un pla d'actuacions concret i consensuat.

Els plans d'actuació dels EAP i dels centres s'elaboren en funció de les característiques i necessitats del sector d'intervenció i dels centres educatius, orientats pels principis de proximitat, negociació, suport i supervisió; adequant de manera **autònoma i contextualitzada** les directrius de caràcter general que estableix el Departament d'Educació per als Serveis Educatius.

En la seva intervenció es dóna especial rellevància a les actuacions preventives i optimitzadores per tal de:

- donar una adequada atenció i resposta al desenvolupament personal de tots els alumnes i especialment a l'alumnat amb necessitats educatives especials;
- donar suport al desenvolupament institucional aportant elements per a una major optimització de les formes organitzatives i metodològiques de cada centre, dels seus recursos, de la dinàmica institucional, del treball en equip del professorat i de l'abordatge de les tasques educatives que els són pròpies;
- afavorir un marc de col·laboració entre els centres educatius i serveis de l'administració educativa i/o sociocomunitaris per tal d'afavorir la coherència i la coordinació de les actuacions adreçades a la inclusió social;
- aportar criteris que permetin racionalitzar i coordinar les respostes i recursos comunitaris, institucionals i personals per a la consecució de pràctiques educatives inclusives i de qualitat.

La intervenció de l'EAP amb l'**alumnat que presenta necessitats educatives especials** i amb les seves famílies, es realitza al llarg dels diferents moments del desenvolupament personal i educatiu del noi/a, afavorint la seva inclusió en els contextos naturals de vida i la seva posterior inserció en la vida adulta.

Mitjançant els seus professionals, es converteix així, en un important referent de l'alumnat amb NEE i les seves famílies al llarg de tota la seva escolaritat.

La intervenció té un caràcter **global i dinàmic**, perquè en el seu abordatge té en compte en estreta interrelació els aspectes personals, familiars, escolars i socials dels alumnes.

Les actuacions es realitzen en el mateix context en el qual sorgeixen les necessitats o demandes, vinculant-les amb els mecanismes de la vida quotidiana que els emmarca.

Es potencia, des d'una perspectiva optimitzadora, la utilització dels propis recursos personals i/o institucionals i dels serveis del territori, alhora que es treballa per millorar les capacitats formatives i d'interacció dels diferents agents implicats en l'educació i atenció a l'alumnat.

Es prioritzen els sistemes propis de la vida de la comunitat, amb

una clara voluntat "normalitzadora" i *inclusiva*, en el sentit de facilitar i promoure l'atenció educativa en contextos escolars i socials naturals i comuns a tothom.

L'EAP, per les seves característiques, és un servei que disposa d'un coneixement ampli i proper del sector d'intervenció, per això col·labora en la detecció de les necessitats educatives del sector, aportant criteris i participant en els òrgans de gestió i fent propostes, juntament amb altres serveis i òrgans de la comunitat, per a la planificació i optimització dels recursos educatius del territori.

Funcions dels EAP

1. Assessorament psicopedagògic i social a les institucions educatives i als equips docents per a la millora de les pràctiques educatives en el marc d'un sistema educatiu de qualitat i inclusiu.
2. Col·laboració amb el professorat i serveis educatius en el disseny i aplicació d'actuacions i programes d'intervenció orientades a la prevenció de situacions de risc emergents en l'àmbit educatiu i social.
3. Identificació i avaluació de les necessitats educatives especials de l'alumnat, en col·laboració amb el professorat i serveis, per tal d'assessorar en l'elaboració de propostes educatives orientades a facilitar la seva participació en els contextos de desenvolupament i aprenentatge de l'entorn escolar i social.
4. Participació en les xarxes de serveis educatius, socials i de salut del sector per tal de compartir un coneixement global dels contextos de desenvolupament de l'alumnat i oferir una resposta coordinada i integral als alumnes i a les famílies.
5. Detecció de necessitats en l'àmbit socioeducatiu i aportació de criteris tècnics i propostes de millora als òrgans corresponents de l'administració educativa.
6. Col·laboració amb les administracions en la planificació i optimització dels recursos educatius del territori, aportant el coneixement del sector.
7. Informar als òrgans competents de l'administració en temes relacionats a l'escolarització de l'alumnat.

Desembre 2004